

Salamanka. Ispaniia, 7-10 iunია 1994g. - K., 2000. - 21 s. 5. Sinov V. N. Nova strategiiia rozvitku korektsijnoi pedagogiki v Ukraini [The new strategy of Special Education in Ukraine] / V. Sinov, A. Shevtsov // Defektologiiia. – 2004. – № 2. – S. 6–11.

Митник О.Я. Психолого-педагогічні умови інклюзивного навчання у ЗНЗ

У статті розкрито зміст понять: «інклюзивна освіта», «інклюзивне навчання», «ситуація розмірковування»; презентовано психолого-педагогічні умови інклюзивного навчання у ЗНЗ та систему цільових орієнтирів, на основі яких будується навчально-виховний процес в інклюзивних класах; визначено позиції вчителя й учнів в інклюзивних класах, засоби їх взаємодії у навчально-виховному процесі. Значну увагу приділено психологічним механізмам розгортання ситуації розмірковування на уроці. Доведено необхідність розвитку поняттєвого, дивергентного мислення та мовлення дитини з метою досягнення успіху у соціумі. Охарактеризовано та систематизовано інтерактивні методи навчання. На прикладі роботи експериментальних навчальних закладів міста Києва доведено, що впровадження у навчально-виховний процес інклюзивних класів ситуацій розмірковування та успіху, інтерактивних методів навчання дало змогу позбавити дітей з особливими потребами певних психологічних проблем, а саме: відчуття незахищеності та тривоги. Діти стали прихильніше ставитися до оточуючих, зріс інтерес до навчальної діяльності, розвинулося мовлення, зросла пізнавальна активність, покращилися показники фізичного розвитку. Діти стали частіше спілкуватися з ровесниками, ініціювати акти спілкування та активно відповідати на пропозиції, набули якостей цікавих і привабливих для спілкування партнерів.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, ситуація розмірковування, інтерактивний метод навчання; проблемно-пошуковий діалог.

Митник А. Я. Психолого-педагогические условия инклюзивного обучения в общеобразовательных учебных заведениях

В статье раскрыто содержание понятий: « инклюзивное образование», «инклюзивное обучение», «ситуация рассуждения»; представлены психолого-педагогические условия инклюзивного обучения в школах и систему целевых ориентиров, на основе которых строится учебно-воспитательный процесс в инклюзивных классах, определены позиции учителя и учащихся в инклюзивных классах, средства их взаимодействия в учебно-воспитательном процессе. Особенное внимание уделяется психологическим механизмам протекания ситуации рассуждения на уроке. Доказано необходимость развития понятийного, дивергентного мышления и речи ребёнка для достижения успеха в социуме. Представлена характеристика и систематизация интерактивных методов обучения. На примере работы экспериментальных учебных заведений города Киева доказано, что внедрение в учебно-воспитательный процесс инклюзивных классов ситуаций рассуждения и успеха, интерактивных методов обучения помогло избавить детей с особыми потребностями определённых психологических проблем, а именно: чувство незащищённости и тревоги. Дети стали более лояльными к окружающим, улучшилась речь, у них возрос интерес к учебной деятельности, возросла познавательная активность, стали лучшими показатели физического развития. Дети начали чаще общаться с ровесниками, проявлять инициативу в общении, активно отвечать на предложения, приобрели качества интересных для общения партнёров.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инклюзивное обучение, ситуация рассуждения, проблемно - поисковый диалог.

Mytnyk A. Psycho - pedagogical conditions of inclusive education in school

The article reveals the content of the concepts "inclusive education", "inclusive teaching", "the situation of discourse"; presented psycho- pedagogical conditions of inclusive education system in schools and targets on which is built the educational process in inclusive classrooms, teachers and scholars positions are defined in inclusive classrooms, the means of their interaction in the educational process. Special attention is paid to the psychological mechanisms of the deployment of the situation of reasoning in the classroom. Proved the necessity of the development of the conceptual, divergent thinking and talking qualities of the scholar to achieve success in society. Characterized and systematized the interactive teaching methods. On the example of the experimental schools of Kyiv proved that the implementation of the educational process of inclusive classes reflect situations and succeed, interactive teaching methods made it possible to deprive children with special needs some psychological problems, namely, insecurity and anxiety. The scholars were treated more favorably to others, increased interest in learning activities developed speech, increased cognitive activity, improvements in physical development. Scholars were more likely to communicate with their peers to initiate acts of communication and actively respond to the proposal came as an interesting and attractive for communication partners.

Keywords: inclusive education, inclusive teaching, the situation of thinking, interactive method of teaching, problem-search dialog.

Стаття надійшла до редакції 03. 03. 2014.

Статтю прийнято до друку 20. 03. 2014.

УДК 376

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Муренець Л.С.

На сучасному етапі модернізації навчально-виховного процесу дуже часто обговорюється проблема здорового суспільства. А воно, безперечно, неможливе без здорової, сильної, неординарної особистості,

справжнього інтелігента — розумово розвиненої людини, підготовленої до сприйняття та розуміння всіх поставлених життям питань.

Формування особистості дитини з особливими освітніми потребами — цілісний, поступовий процес, який виражається у залученні її до соціального досвіду, у засвоєнні нею вже існуючих у суспільстві форм і видів діяльності. Розвинена і сформована особистість — це активний творець свого життя.

Зв'язок особи і суспільства завжди досить тісний. Особистість формується суспільством, а людина, пізнаючи закони суспільства, діючи активно і цілеспрямовано, може перетворювати його і саму себе.

Однією з найнеобхідніших умов виховання людини сучасного суспільства є розвиток її унікальності та індивідуальності. Реалізація цього неможлива без правильної мотивації навчання та розвитку інтересу до нього.

Вихованню позитивної мотивації навчання сприяють загальна атмосфера творчості в школі і класі, включення учня з вадами зору в колективні форми організації різних видів діяльності, співробітництво між учителем і учнем, допомога вчителя у вигляді порад, залучення учнів до оцінювання власної діяльності.

Найкращий учитель той, хто пробуджує в учнів бажання вчитися. Ця незаперечна істина проголошувалась в тій чи іншій формі прогресивними педагогами всіх часів.

Мотиваційному аспекту навчання уже порівняно давно приділяли велику увагу в психологічній і педагогічній літературі (С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв, Л.І.Божович, О.Г.Ковальов, Г.С.Костюк, В.С.Мерлін, В.О.Сухомлинський, М.І.Алексеева, І.О.Синиця та інші). В працях видатних психологів та педагогів засуджувалося навчання «з-під палиці», як малопродуктивне. У світовій літературі багато написано про те, які страждання терпіли школярі усіх часів від такого навчання.

Питання мотивації навчальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами є предметом педагогічних і психологічних досліджень, які ведуться здебільшого в двох основних напрямках.

Перший — це праці, які безпосередньо стосуються мотивів учіння учнів різного шкільного віку; загальної структури мотиваційної сфери механізмів спонукальної дії мотивів, динаміки їх розвитку в різних вікових групах, а також способів формування повноцінних мотиваційних комплексів під впливом різноманітних факторів.

Другий напрям - це дослідження з проблем розвитку активності школярів у навчанні, позитивних і негативних мотиваційних факторів пізнавальної діяльності, зв'язаних з явищами соціального і сутоособистісного характеру. Проблема мотивів навчання ще мало розроблена в педагогічній психології.

Мета даної статті - формування у дітей зі зниженим зором правильного ставлення до навчальної діяльності, до шкільних оцінок, учнівських обов'язків, до школи, вчителів та ровесників через пробудження бажання вчитися, прагнення набувати знання, уміння, навички, розвиток повноцінних мотивів навчання.

Зі вступом дитини з вадами зору до школи докорінно змінюється її об'єктивне становище в суспільстві та конкретні взаємовідносини з навколишнім середовищем. Головною діяльністю стає навчання, яке ставить до неї нові, складні умови, пов'язані з виконанням нових обов'язків. В аспекті цих вимог перебудовується весь перебіг життя дитини зі зниженим зором, який від нині визначається вимогами школи, вчителя, специфікою її навчальної діяльності. Водночас відбуваються зміни загальної спрямованості особистості школяра, а отже, й значення основних мотивів діяльності. Якщо в дошкільному віці основними були ігрові мотиви, то в шкільному віці вони поступаються навчальним. Звичайно, ця зміна відбувається поступово, носить закономірний характер, хоча і є індивідуальні варіації.

Відомо, що мотиви, які є рушіями діяльності, визначаються сукупністю актуальних потреб. Цю тезу стосовно педагогічної діяльності можна сформулювати таким чином: реальні поштовхи до діяльності та рівень активності в їх реалізації, які притаманні конкретному вчителю, не можуть бути зрозумілими, якщо не виявлено систему актуальних саме для цього індивіда потреб. Однак спершу слід з'ясувати, які види потреб найчастіше детермінують поведінку людини як на рівні визначення потенційно можливого складу потреб, так і на рівні їх індивідуального вияву.

Вчені пропонують різні переліки базових, або фундаментальних, потреб. Одним із найвідоміших є підхід американського психолога А. Маслоу, який пропонує розглядати базові потреби як особливу піраміду, джерелами якої становлять фізіологічні (або органічні) потреби: голод, спрага, статевий потяг, певний температурний режим, світло та ін. Потреби цього рівня, у свою чергу, можуть створювати окрему систему, яка має індивідуальні особливості. Так, у деяких людей у цій системі може домінувати потреба в їжі, у інших - чутливість до холоду або спеки, у третіх - звичка до нікотину чи алкоголю.

Над органічними потребами надбудовується нова підсистема, до якої входять потреби в безпеці, прагнення відчувати себе захищеними, позбутися страху.

Далі в порядку підвищення рівня ієрархії йдуть такі види потреб:

- у належності (до певного людського товариства, соціальної групи) і любові: прагнення перебувати серед людей, бути визнаним і прийнятим ними;

- у повазі, визнанні: прагнення до компетентності, досягнення успіхів, схвалення, авторитету;

- у пізнанні: прагнення багато знати, вміти, розуміти, досліджувати;
- у самоактуалізації: прагнення до реалізації своїх здібностей, втілення творчого потенціалу, розвитку власної особистості.

Це теоретична модель потреб. Однак у реальному житті все значно складніше. В процесі індивідуального розвитку кожної людини формується власна, унікальна система актуальних саме для неї потреб. При цьому між життєвими обставинами і ступенем актуальності тієї чи тієї потреби немає прямої, однозначної залежності.

Наприклад, у двох людей приблизно однакові життєві обставини, у зв'язку з якими заблоковано реалізацію якоїсь базової, фундаментальної потреби. Проте в одному випадку це призвело до цілковитої байдужості щодо цієї потреби, а в іншому, навпаки, до її гіперактуалізації, домінування в системі життєвих цінностей.

Так, якщо в дитинстві людина постійно відчуває себе об'єктом агресії з боку оточення, то в неї може сформуватися високий рівень тривожності, потреба у постійних «сигналах» про безпеку, стабільність свого становища серед людей, підтвердженні її позитивного ставлення до неї. Інша людина за аналогічних життєвих обставин робить висновок, що життя суворе й несправедливе, тому вона має перша завдавати удару, випереджаючи та блокуючи неминучу агресію з боку інших. У другому випадку ми також маємо справу з потребою в безпеці, але задовольняється вона в «небезпечній» для інших людей формі.

Індивідуальний характер можуть мати й естетичні потреби. Для однієї людини — це насамперед краса природи або оформлення власного житла, для іншої - її зовнішній вигляд, для третьої - гармонія міжособистісних стосунків.

Інакше кажучи, кожна з підсистем, які утворюють загальну систему потреб, також є складною системою, зумовленою як життєвими обставинами, так і вибіркоким ставленням людини до об'єктів і засобів задоволення актуальних для неї потреб.

Якщо розглядати загальну систему потреб і зумовлених ними мотивів як самостійне системне утворення, то тут також можна виокремити кілька потенційно можливих та реально зафіксованих рівнів.

Перший рівень - система потреб та відповідні мотиви переважно не усвідомлюються, їх задоволення або розрядка відбуваються переважно імпульсивно, шляхом спонтанної активності.

Другий рівень - у системі виокремлюються одна або кілька гіперактуальних потреб, на задоволення яких спрямовано і поведінку, і життя людини в цілому. Відповідні мотиви можуть бути своєрідним «фільтром», що надає специфічного відтінку всім іншим інтересам, прагненням, бажанням людини.

Третій рівень - система потреб та відповідних мотивів досить гармонійна, усвідомлена, людина може регулювати і характер, і засоби їх задоволення.

Чому виникла необхідність відокремити мотиви від цілей? Адже на теоретичному рівні дослідники завжди описують їх як явища, безпосередньо пов'язані одне з одним. Необхідність породжує стан потреби. Усвідомлення потреби є актом мотивотворення, а наповнення мотиву певним змістом, ідентифікація його з об'єктами та явищами об'єктивного й суб'єктивного світу зумовлює прийняття тієї чи тієї цілі, тобто визначення напрямку, в якому слід діяти, щоб задовольнити потребу. Так описують процес виникнення цілей у індивіда посібники з психології.

Проте в житті все значно складніше. По-перше, в людині завжди є не один, а кілька актуальних мотивів, тобто її поведінка та діяльність полімотивовані. По-друге, може статися неадекватне визначення, усвідомлення мотивів та цілей. Нарешті, у професійній діяльності відбувається відокремлення цілей від особистісних мотивів, оскільки багато цілей визначаються нормативно, як сукупність обов'язкових вимог до діяльності виконавця. Такі цілі не завжди збігаються з мотивами, що зумовлюють діяльність індивіда, і навіть можуть істотно розходитися з ними. У такому разі людина діє, вважаючи, що реалізує певні професійно значущі цілі, тоді як фактично всю її діяльність або певну дію регулює вплив мотиву, що не збігається з метою. Дослідження переконують, що в конфлікті між усвідомленими формальними цілями та неусвідомленими мотивами найчастіше перемагають останні.

Загальна характеристика індивідуальних потреб не відображає специфіки педагогічної діяльності. Наше завдання - зрозуміти саме ті особливості прояву структурних складових діяльності, які притаманні педагогічній професії. Як відомо, найістотнішою ознакою педагогічної діяльності є її спрямованість на іншу людину. Тому в проєкції на педагогічну діяльність головним критерієм реалізації мотивації як структурного елемента буде репрезентування в ній інтересів іншої людини. Адже учні з особливими освітніми потребами, як і вчитель, також мають індивідуальні системи актуальних потреб та відповідні мотиви.

Виходячи з цих теоретичних припущень і спираючись на результати спостережень, назвемо рівні реалізації цього структурного елемента педагогічної діяльності.

Перший рівень: мотиваційна сфера вчителя охоплює діапазон життєвоважливих для нього потреб,

задоволення яких зумовлює характер його діяльності. І учні, і предмет, що викладається, і стосунки з колегами стають засобом забезпечення цих потреб.

Другий рівень - формально-рольової відповідності - з одного боку, обмежує сферу реалізації потреб, локалізує її у царині внутрішньошкільних функціональних стосунків. З іншого боку, поведінка вчителя починає великою мірою залежати від того, які спонуки він вважає прийнятними, припустимими (такими, що відповідають або не суперечать професії педагога). Інколи педагоги, що досягли цього рівня («перестрибнувши» перший), штучно викидають зі свого життя, блокують, ігнорують коло актуальних потреб, відмовляються від повноти життєвої самореалізації. Крім того, деякі потреби можуть набувати специфічних форм задоволення. Наприклад, потреба в безпеці може набути форми «збереження стабільності» (скорочення ситуацій невизначеності через збіднення шкільного життя), потреба у визнанні - реалізуватися шляхом відмови визнати власні помилки тощо.

Третій рівень детерміновано передусім зміщенням уваги вчителя на потреби учнів. Адже у процесі взаємодії з учителем діти також очікують задоволення своїх базових потреб. Вони очікують, щоб педагоги:

- визнавали їх органічні (фізіологічні) потреби як безумовно значущі, такі, що потребують уваги, надавали реальні можливості для їх задоволення;

- давали учневі з вадами зору відчуття безпеки, захищеності, знижували відчуття страху, якщо воно виникло в ситуаціях складного шкільного життя. Дуже часто учень хоче почути від учителя: «Не бійся, я тобі допоможу». І як рідко він чує ці слова вчасно, адже вчителю бракує часу на кожного учня або він не здогадується, яким сумом або жахом інколи переповнюється серце дитини від зовні простих, на погляд дорослого, подій;

- приймали кожного учня на особистісному рівні, виявляли своє позитивне ставлення, симпатію до нього;
- поважали його думку, визнавали коло явищ, в яких учень відчуває себе компетентним, допомагали йому поширювати цю компетентність і на сфери навчання та життєдіяльності в цілому;

- поважали естетичні смаки учня, навіть якщо вони не збігаються зі смаками самих учителів, з їхніми уявленнями про сучасну моду, еталони краси і поведінки, дозвілля;

- давали учневі зі зниженим зором змогу побачити життєву перспективу, зміцнювали віру у власні можливості, захоплювали ентузіазмом, сподіванням на краще майбутнє, на позитивні зміни в житті.

Характерно, що за умови оптимальної збалансованості всіх трьох рівнів окремі вчителі часто робили себе засобом забезпечення можливостей для задоволення життєво значущих потреб учнів, свідомо йшли на обмеження власної позиції: приділяли більше часу й уваги учням, співпереживали і співчували їм, відмовлялися від привабливих для себе занять, ідучи назустріч інтересам дітей, могли піти на конфронтацію з колегами тощо. Проте подібні відступи від «правил поведінки» егоцентричного і формально-рольового рівнів не призводили до внутрішнього дискомфорту, особистісних конфліктів.

На думку фахівців, процес навчання в школі має відбуватися на позитивному емоційному тлі. У цьому зв'язку чималого значення набувають стосунки, що складаються в дитини з однокласниками (фактор, що відіграватиме провідну роль у підлітковому віці).

Дослідження свідчать, що саме структура навчальної діяльності, адекватна меті навчання, є чинником формування в учнів не тільки операцій і знань, а й навчальних, пізнавальних інтересів, бажання вчитися, допитливості, любові до книги, прагнення до самоосвіти. Тому треба так організувати роботу, щоб зацікавити всіх дітей, створивши умови виховання позитивних рис характеру, бажання та вміння вчитися.

Практика підтверджує, що надмірноспрощений, примітивний навчальний матеріал нецікавий для учнів, що й приводить до витрати мотивації його засвоєння.

Одним із важливих моментів, які забезпечують підтримку мотивації учіння, як відзначають майже всі сучасні дослідники, є цілепокладання.

Особливе значення мають дії контролю та оцінки для формування навчальної діяльності школярів зі зниженим зором і розвитку мотивації їхнього учіння. Можна сказати, якщо в цей період діти повноцінно оволодівають діями контролю та оцінки, то подальше формування навчальної діяльності відбуватиметься без особливих зусиль.

Дослідження особливостей мотивації навчання школярів зі зниженим зором дало змогу зробити висновок: їх мотивація має як позитивні, так і негативні сторони. Позитивними характеристиками вони вважають:

- 1) загальне позитивне ставлення дітей до школи;
- 2) широту їхніх інтересів (їх цікавить багато явищ життя);
- 3) допитливість, що є виявом розумової активності.

Негативні сторони мотивації навчання школярів з вадами зору, що перешкоджають навчанню: недостатня дієвість мотивів, бо самі собою вони довго не підтримують навчальну діяльність; нестійкість - мотиви швидко задовольняються, і без підтримки вчителя можуть згаснути і більше не відновитися; мала усвідомленість, що виявляється у невмінні школярів назвати, що і чому їм подобається в даному предметі; слабка

узагальненість, тобто охоплюють один чи кілька навчальних предметів, які об'єднані за зовнішніми ознаками. Всі ці особливості обумовлюють поверхневий, у ряді випадків недостатній інтерес до учіння, його іноді називають формальним і безтурботним навчання учнів зі зниженим зором в школі мотивоване: дитиною, залежно від ситуації, керують різні мотиви.

Вчитель в школі є джерелом тієї сили, яка приводить в рух навчально-виховний процес, вдихає в нього життя. Діти з особливими освітніми потребами живуть своїми уявленнями про добро і зло, про честь і безчестя, про людську гідність; у них свої критерії краси, у них навіть своє вимірювання часу; в роки дитинства день здається роком, а рік - вічністю. Маючи доступ до казкового палацу, ім'я якому — Дитинство, вчителю дуже потрібно стати якоюсь мірою дитиною. Тільки за такої умови діти не дивитимуться на свого вчителя як на людину, що випадково проникла за ворота їхнього казкового світу, як на сторожа, що охороняє цей світ, сторожа, якому байдуже, що робиться там, усередині цього світу.

Найголовнішим у цій дуже тонкій сфері є глибоке розуміння, точніше, відчуття серцем дитячого світу, відчуттям дитинства.

Любов учнів до вчителя, як правило, поширюється і на процес навчання. Нерідко буває, що інтерес до навчального предмету, пробуджений вчителем, переростає в глибокий інтерес до певної галузі науки і визначає вибір життєвого шляху. Те, що говорить улюблена вчителька, сприймається зовсім по-іншому, ніж те, що говорить дитині чужа людина.

Які ж риси особистості вчителя чинять найсильніший вплив на виховання в учнів „опотреби вчитися” як комплексу повноцінних мотивів до набування знань?

Видатні педагоги всіх часів виділяли кілька таких рис, як найважливіших в цій справі. На їх думку, справжній вчитель має насамперед досконало володіти знаннями тих предметів, яких навчає, любити дітей, знати їх вікові особливості, враховувати їх у своїй роботі, вчити так, щоб пробуджувати в учнів з вадами зору прагнення до знань.

Зацікавлений своїм предметом, з творчим підходом до їх викладання, широкою обізнаністю та ерудицією вчитель власним прикладом впливає на учнів. Школярі, коли їх запитують про те, що їм подобається в улюблених для них учителях, крім цих вмінь та знань підкреслюють такі риси їх особистості, як чуйність, сердечність, уважність до запитів та інтересів дітей. Поведінка вчителя, його моральне обличчя - все це важливі фактори виховання позитивного мотиву учіння.

Формування повноцінних мотивів навчальної діяльності багато в чому залежать від взаємин між учителем та учнем, які регулюються педагогічним тактом вчителя. Необережно кинуті вчителем слова, репліки, окрики („ледар”, „нероба”, „із тебе нічого не вийде” тощо) пригнічують дитину, підривають її віру в свої сили, боляче ранять душу дитини.

Ніщо в роботі вчителя не повинно викликати у дитини зі зниженим зором сумніву і упередження. Справжній педагог кожним своїм словом і дією має переконувати їх у своїй щирості, доброзичливості і справедливості. Тільки за цієї умови можна виховати позитивні мотиви до навчання, як до відповідальної, цікавої і радісної праці.

Література

1. Гудонис В. Теоретические предпосылки интеграции лиц с нарушенным зрением // Дефектология. - 2006.- ©2.- С. 7.
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник/В.І.Бондар, В.М. Синьов/За редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова.-К.: «МП Леся», 2011.-528 с.
3. Лебедева С.С. Актуальные проблемы образования инвалидов как средства их социальной адаптации // Образование как средство социальной адаптации инвалидов: опыт и перспективы / Сост. С.С.Лебедева - СПб., 1998. - С.5.
4. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности. — М., 1991.
5. Солнцева Л.И. Психология особенности слепых и слабовидящих школьников, РГПУ им. А.И. Герцена, сборник научных трудов. - Л., 1980. С. 60.
6. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. - К.: Видавництво «Радянська школа», 1977.
7. Хрусталева С.А. Работа с лицами со сниженной адаптацией. - М.: ВОС, 1990.

References

1. Gudonis V. Teoreticheskie predposylki integratsii lits s narushennym zreniem // Defektologiya. - 2006.- №2.- P. 7.
2. Defektolohichny slovnyk: navchalny posibnyk / V.I.Bondar, V.M.Synov / Za redaktsiyeyu V.I.Bondaryu, V.M.Synova. – K.: «MP Lesya», 2011. – 528 s.
3. Lebedeva S.S. Aktualnye problemy obrazovaniya invalidov kak sredstva ikh sotsyalnoy adaptatsii // Obrazovanie kak sredstvo sotsyalnoy adaptatsii invalidov: opyt i perspektivy / Sost. S.S. Lebedeva - SPb., 1998. - P.5.
4. Orlov M. Y. Voskhozhdenie k individualnosti. – M.: Prosveshchenie, 1991. - P. 59.
5. Solntseva L.I. Adaptatsiya diagnosticheskikh metodik pri izuchenii detey s narusheniem zreniya // Defektologiya. - 1998.- № 4 - P. 9.
6. Suhomlinsky V.O. Sertse viddayu dityam. - K.: Vidavnitstvo "Radyans'ka School", 1977.
7. Khrustalev S.A. Rabota s litsami so snizhennoy adaptatsiyey. - M.: VOS, 1990.

Муренець Л.С. Підвищення мотивації навчання дітей з особливими освітніми потребами

У статті розглядається проблема підвищення мотивації навчання дітей з особливими освітніми потребами. Здійснено аналіз становлення системи корекційної освіти в Україні в історичному аспекті. Зазначено, що формування особистості дитини з особливими освітніми потребами — цілісний, поступовий процес, який виражається у залученні її до

соціального досвіду, у засвоєнні нею вже існуючих у суспільстві форм і видів діяльності. Розвинена і сформована особистість — це активний творець свого життя. Обґрунтований зв'язок особи і суспільства. Особистість формується суспільством, а людина, пізнаючи закони суспільства, діючи активно і цілеспрямовано, може перетворювати його і саму себе. Питання мотивації навчальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами є предметом педагогічних і психологічних досліджень. Визначені умови виховання людини сучасного суспільства через реалізацію правильної мотивації навчання та розвитку інтересу до нього. Намічено основні напрямки, щодо виховання позитивної мотивації до навчання, які сприяють загальній атмосфері творчості в школі і класі, включенню учня з вадами зору в колективні форми організації різних видів діяльності, співробітництву між учителем і учнем, допомозі вчителя у вигляді порад, залученню учнів до оцінювання власної діяльності.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, формування мотивації навчання, об'єктивне становище в суспільстві.

Муренец Л.С. Повышение мотивации обучения детей с особенными образовательными потребностями

В статье рассматривается проблема повышения мотивации обучения детей с особенными образовательными потребностями. Осуществлен анализ становления системы коррекционного образования в Украине в историческом аспекте. Отмечено, что формирование личности ребенка с особенными образовательными потребностями - целостный, поэтапный процесс, который выражается в привлечении его к социальному опыту, в усвоении им уже существующих в обществе форм и видов деятельности. Развитая и сформировавшаяся личность - это активный творец своей жизни. Обоснована связь личности и общества. Личность формируется обществом, а человек, познавая законы общества, действуя активно и целенаправленно, может преобразовывать его и самого себя. Вопрос мотивации учебной деятельности детей с особенными образовательными потребностями является предметом педагогических и психологических исследований. Определены условия воспитания человека современного общества через реализацию правильной мотивации обучения и развития интереса к нему. Намечены основные направления, по воспитанию положительной мотивации к обучению, которые способствуют общей атмосфере творчества в школе и классе, включению ученика с проблемами зрения в коллективные формы организации различных видов деятельности, сотрудничеству между учителем и учеником, помощи педагога в виде советов, привлечению учащихся к оценке собственной деятельности.

Ключевые слова: дети с особенными образовательными потребностями, формирование мотивации учения, объективное положение в обществе.

Murenets LS Increased motivation of teaching children with special educational needs

This paper addresses the problem of increasing the motivation of teaching children with special educational needs . The analysis of a system of remedial education in Ukraine and historical perspective. It is noted that the formation of the child with special needs - Holistic , a gradual process that is expressed in her attraction to the social experience of learning it existing in the society forms and activities. Developed and formed personality - is an active creator of your life. Justified link individual and society. Personality is formed by society , and man , knowing the laws of society , acting actively and purposefully, and it can convert itself. The question motivating learning activities for children with special educational needs is a matter of pedagogical and psychological conditions. Defined the conditions of education of the modern human society through the implementation of proper training and motivation of interest in it. Identify the main areas of upbringing positive motivation for learning that contribute to the overall atmosphere of creativity in school and class inclusion of students with visual impairments in collective forms of organization of various activities , cooperation between teacher and student, teacher's aid in the form of advice, involvement of students in assessment own activities.

Keywords: Children with special educational needs, the formation of learning motivation, objective position in society.

Стаття надійшла до редакції 20.02.2014 р.

Статтю прийнято до друку 25.02. 2014 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Бистрова Ю.О.

УДК: 373.064.2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ Й УЧНІВ ПРИ РІЗНИХ МОДЕЛЯХ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Мухіна А.Ю.

кандидат психологічних наук

Янушоніс А.В.

Успішне розв'язання завдань, пов'язаних із соціалізацією дітей з порушеннями розвитку, потребує значної уваги до питань формування особистості. У наш час збільшується кількість учнів з психофізичними порушеннями, які навчаються в загальноосвітніх школах, це означає, що збільшується й кількість інклюзивних класів. Усе це призводить до необхідності створення у школах, та в системі загальної освіти такого середовища, яке дозволить даній категорії дітей отримувати знання й буде успішно сприяти цьому. Таким чином, в першу чергу виникає необхідність у становленні й нормалізації системи взаємовідносин й взаємодії усіх учасників навчального середовища задля успішної інтеграції дітей з порушеннями розвитку в освітнє середовище.